

A barkós cinke (*Panurus biarmicus*, L.).

Életmódja szabadon s kalitkában.

Irtta: CÉRVA F. A.

Bár a barkós cinke életmódját már igen sok oldalról ismertették, mégsem tartom érdektelennek az e szép cinkefajról összegyűjtött észlelteimet, mikre úgy a szabadban, mint a fogságban élők beható megfigyelése tanított, szélesebb körben is megismertetni.

April elején veszi a költés kezdetét, melyben mindkét házaspár egyformán osztozik. A fészkek anyaga igen különböző: gyékény, nádlevelek, pelyhes nádbuga, tollak stb. A fészkek alakja s nagysága sokszorososan elütő; néha 3—4 nádszál között függ, hasonlóan a *nádi rigók* (*Acrocephalus*) fészkeihez, máskor ismét egy-egy letört káka vagy nádesomón egész szabadon áll, a víz színétől 40—120 cm.-nyire. A barkós cinke fészket gyakran igen tévesen ismertetik, a mennyiben megfoghatatlan módon a *függő cinke* (*Aegithalus pendulinus*, L) fészkeivel cserélik fel. A felső részen egy buvolyukkal ellátott fészket (Friedrich, neueste Auflage 1891) sohasem találtam s az én tapasztalásom szerint a barkós cinke fészke igen mély ugyan, de felül mindig nyitott.

Ha az időjárás kedvez, már április második felében teljes fészkealjakat találhatunk, melyek többnyire hat, néha hét darab, vékony héjjú, gömbölyded, veres fehér alapon különböző sötétbarna vonások s pontokkal tarkázott tojásból állanak. A második költés június közepére esik s e hó végeig is eltart. A költési idő tartamát tehát hazánkra vonatkozólag általában április közepétől június végeig terjedő időközre tehetjük. Június 19-én sok fészket találtam fiókákkal; csupasz, azon mód kibujt állatkáktól, kezdve, egész anyányi neki tollasodott kamaszkorbeliekig. E mellett azonban fészkek tojással is találhatóak voltak, szintén sok változatban; 1—2 tojás, majd teljes fészkealjjal, mi azonban a második (sarjú) költésnél már nem haladja meg a 4—5 drb tojást.

Fiókáit a barkós cinke bátran védelmezi, el nem menne fészke közeléből, hanem híven kitarthat mellette, folytonosan nagy lármával hangoztatván «Tsiep, tsiep» szavát. De már tojásaival nem törődik, egykedvűen veszi, ha megfosztjuk tőle, kivált ha a fészkealj még nem teljes

Panurus biarmicus Linn.

Im Freien als auch in der Gefangenschaft.

Beobachtet von F. A. CÉRVA.

Obzwar von der Bartmeise schon vieles bekannt ist, möchte ich doch über einige, sowohl im Freien, als auch in der Gefangenschaft gemachte Beobachtungen über diese schöne Meise berichten,

Anfangs April beginnt das Brutgeschäft, an welchem sich beide Gatten betheiligen. Zum Nestbau wird verschiedenes Material, als: Binsen, Schilfblätter, Rohrrispen und Federn verwendet. Das Nest ist in Form und Grösse verschieden gebaut, oft zwischen 3—4 Rohrhalm nach Art der Rohrsänger eingeflochten, oft auch liegt es ganz frei auf umgebrochenem altem Rohre oder solchen Binsen. Es steht 40 bis 120 $\frac{1}{m}$ hoch über dem Wasser. Das Nest der Bartmeise wird oft falsch beschrieben, indem es unbegreiflicher Weise mit dem der Beutelmeise, mit welchem es nicht die geringste Aehnlichkeit besitzt, verwechselt wird. Nester mit einem Eingangsloch oben oder an der Seite (Friderich, neueste Auflage 1891) habe ich bei der Bartmeise nicht gefunden; dasselbe ist zwar sehr tiefnapfig, aber nach oben hin stets offen.

Bei günstigen Witterungsverhältnissen kann man in der zweiten Hälfte April volle Gelege, welche meistens aus 6, zuweilen auch aus 7 Stück zartschaligen, mehr rundlichen, auf röthlichweissem Grunde mit verschiedenen dunkelbraunen Kritzeln und Punkten gezeichneten Eiern bestehen, finden. Die zweite Brut fällt Mitte Juni und dauert bis Ende des Monates. Die Brutperiode kann man also hier in Ungarn im Allgemeinen von Mitte April bis Ende Juni annehmen. Den 19. Juni fand ich viele Nester mit Jungen, theils flüggen, theils ganz unbefiederten aus den Eiern frisch ausgefallenen. Dabei auch Nester mit 1—2 Eiern und auch volle Gelege, welche zwar nicht so stückreich als bei der ersten Brut waren, aber doch aus 4—5 Eiern bestanden.

So muthig die Bartmeise ihre Jungen vertheidigt, hiebei nicht aus der Nähe ihres Nestes weicht und ihren Angstruf, welcher aus einem ununterbrochenen und lauten «TschiepTschiep» besteht, hören lässt, so gleichgiltig ist sie gegen ihre Eier, hauptsächlich wenn das Gelege noch

vagy ha még egészen friss, költetlen. Több esetben tapasztaltam, hogy fészket, melyben 1—3 tojás is volt, elhagyta, bár nem nyultam hozzá. Valahánynak csak kétfelé választám fészke felett a nádat, hogy a fészkek mélyére betekinthessek, biztos valék, hogy gazdája nyomban elhagyja; 3—4 söt nyolcz nap mulva is csak ugyanannyi volt a tojások száma, melyeket néha megkímélt a véletlen szerencse, máskor azonban már csak a lakoma maradékaira találtam, melyet a gyűjtőt megelőzve valamely éllemes vízi poczok tartott.

Egy igen érdekes kettős fészket találtam a múlt évben, melyben a Panurus biarmicus s a Gallinula minuta (*törpe vízi csibe*) ütöttek fel közös tanyát. A fészkek alacsonyán egészen a víz színéhez közel állott, meglehetősen nagy volt, s inkább a barkós czinke, mint az apró vízi csibe fészkehez hasonlított. A fészkek öble annyira lapos volt, hogy bámulnom kellett, miként maradhatott meg rajta a hét drb Gallinula-tojás, s midőn később behatóbban megvizsgáltam, oldalán egy kis nyílást fedeztem fel, s ebben egy már erjedésnek indult, romlott, barkós czinke tojást. A vízi csirke minden valószínűség szerint egy elhagyott biarmicus-fészket szállott meg, s annak kijavítása közben a régi fészkek öblét tartalmával együtt betemetve, épített a régi romokra a szerelemnek új, vidám tanyát.

Ha a fiókák már valamennyire feleseperédtek, nem várják be míg a fészket elérjük, hanem kiugrálnak, s oly gyorsan bujnak el a sűrű nád között, hogy ugyanesak oda kell kapni, ha a 6—7 tagból álló családból csak 1—2-öt is akarunk szerezni. A múlt évben elég szerencsés voltam egynéhány félig neki tollasodott fiókat hatalmamba kerithetni, s feltettem magamban, hogy felnevelem s a fogságban is megfigyelem.

Fiatal madaraknál a hím és tojó szemre egymástól meg nem különböztethető. Legbehatóbb vizsgálással sem akadtam oly jelre, mely az ivarokat egymástól biztosan megismertetné. Háta valamennyinek sötét, a szélső farktollak a hímnél és a tojónál egyaránt feketék s fehérrel szegvék. A második farktoll inkább csak a hegye felé fehér, a többi, a felső farkfedők kivételével, fekete, helyenként sárgával tarkázva. Augusztus

nicht vollzählig, oder noch ganz frisch, d. h. unbebrütet ist. In mehreren Fällen habe ich jedoch beobachtet, dass Nester, welche 1 bis 3 Eier enthielten, verlassen wurden, obwohl ich dasselbe nicht berührt hatte. Wenn ich das Rohr, welches ein Nest umgab, etwas auseinander theilte, um einen Einblick in die Mulde zu gewinnen, konnte ich sicher erwarten, dass das Nest verlassen werde. Denn 3—4., oft auch 8-ten Tag fanden sich dann die Eier in der früher aufgefundenen Stückzahl, oft noch in brauchbarem Zustande, oft aber auch von Wasserratten, oder anderen Thieren ganz zerstört vor.

Ein interessantes und einer kurzen Erwähnung werthes Doppelnest von Panurus biarmicus und Gallinula minuta fand ich voriges Jahr. Das Nest stand sehr niedrig über dem Wasser, war ziemlich gross und hatte mehr Aehnlichkeit mit dem Neste der Bartmeise, als der eines Sumpfhuhnes. Die Mulde war so seicht, dass es mich gewundert hat, wie die im Neste vorgefundenen 7 Stück Eier der Gallinula minuta vor dem Herausrollen bewahrt blieben. Als ich später das Nest untersucht hatte, fand ich an der Seite desselben eine kleine Oeffnung, in welcher sich ein schon durch den Gährungsprozess verdorbenes Ei der Bartmeise vorfand. Aller Wahrscheinlichkeit nach wurde ursprünglich ein verlassenes Bartmeisennest von den Bruchhühnchen occupiert und durch den Aufbau das eine Bartmeisenei sammt der Mulde verdeckt und zur weiteren Brut der Gallinula minuta hergerichtet. Wenn die Jungen der Bartmeise halbwegs erwachsen sind und man nähert sich dem Neste, so hüpfen sie aus demselben und verkriechen sich so rasch im Rohre, dass man sehr flink zugreifen muss, wenn man von den Jungen, einer aus 6—7 Stück bestehenden Familie, 1—2 Stück erlangen will. Es gelang mir vor zwei Jahren bei der zweiten Brut einige halb befiederte Junge heim zu bringen, welche ich aufzuziehen beschloss, um sie in der Gefangenschaft näher kennen zu lernen.

Bei jungen Vögeln ist das Geschlecht äusserlich nicht zu erkennen. Trotz genauer Untersuchung fand ich nicht das geringste Merkmal, welches zur Unterscheidung des Geschlechtes geführt hätte. Auf dem Rücken sind sie alle dunkel gefärbt, die äusseren Schwanzfedern sind sowohl bei den Männchen als auch Weibchen weiss gesäumt schwarz, die zweite Feder ist nur mehr gegen die Spitze hin weiss, die übrigen,

második felében a hát sötét színezete eltűnik, a farktollak egyenkint kihullanak s a helyükbe növeők már olyan színűek, mint az öreg madarakéi. A farktollakkal egy időben nőnek ki az alsó farkfedők is, melyek a hímnél feketék. Mikor a fark már teljesen kinőtt, a fej megkopaszodik, s ekkor üt ki a hím fejének szép, hamuszürke tollmeze. S csak legutoljára, mintegy két hó múlva kapja meg barkóját. Ezt megelőzőleg a barkók helyén a tollazat kihull, úgy hogy a nyak mindkét oldalán úgy néz ki e hely, mintha meg volna kopaszta. A barkók teljes kifejlődése után, úgy szeptember közepe táján éri el a tollazat egész pompáját. E leírt vedlésmód azonban csakis a fogságban élő s a második költésből származó madarakra vonatkozik.

Igen érdekes a *barkós czinke* magatartása a kalitkában. Két tojót s egy himet tartottam hosszabb ideig együtt egy kalitkában. Mindaddig míg fiatalok, azaz pár hetesek voltak, igen szépen megfértek egymással, s a nézőnek gyakran igen kellemes látványt szolgáltatottak. Vígán ugrándoztak a kalitkában, néha-néha egymás háttára telepedve, s egymást meg-meg czibálva. Mikor így egyik a másikkal nyakát s fejét gyéngéden csipegette, a másik készséggel engedte azt s a látszat szerint legalább a figyelem igen jól eshetett neki, különösen a hím találta nagy gyönyörűségét az ily dédelgetésben. Ha ujjamat a drótok közt bedugtam, mindig a hím ugrott legelsőnek előtérbe s nyakát a *nyaktekergető* (*Yunx torquilla* L.)-höz hasonlólag kinyújtva, fejét lehetőleg előretartá, mintha csak mondani akarta volna: «vakarj meg!» s ha kérelmét teljesítém stoikus nyugalommal engedé fejét s nyakát végig vakargatni.

Nyár folyamán a kaliczkát, mely különben a falon szokott függni, reggelenkint nap-nap után a nyitott ablakba állítottam. Ezt azután annyira megszokták, hogy ha csak egyszer is elmulasztottam, mind a három madár kórusban addig-addig csipogott, míg csak ezélt nem ért, s a mint

mit Ausnahme der oberen Schwanzdeckfedern sind schwarz, hie und da gelb gefleckt. In der zweiten Hälfte des August verlieren sie die dunklen Flecken auf dem Rücken, die Schwanzfedern fallen einzeln aus und die nachwachsenden sind denen der alten Vögel gleich. Zugleich mit den Schwanzfedern kommen auch die Unterschwanzdeckfedern, welche beim Männchen schwarz sind, zum Vorschein. Wenn der Schwanz schon völlig ausgewachsen ist, wird der Kopf kahl und dann kommt das schöne aschgraue Gefieder beim Männchen zum Vorschein. Zuletzt, ca. zwei Wochen später wächst erst der Schnurbart. Die Federn, welche an der Stelle des Bartstreifens sich befinden, fallen aus und die Gegend des Bartes sieht auf beiden Seiten des Halses wie ausgerupft aus. Mit dem Heranwachsen des Schnurbartes, welches um die Mitte September vor sich geht, hat das Gefieder seine volle Pracht erreicht. Die geschilderte Mauser bezieht sich nur auf die in der Gefangenschaft beobachteten und von der zweiten Brut stammenden Vögel.

Sehr interessant ist das Betragen der Bartmeisen im Käfig. Ich hielt zwei Weibchen und ein Männchen längere Zeit in einem Käfig beisammen. So lange sie noch jung, d. h. einige Wochen alt waren, haben sich alle dreie sehr gut vertragen und boten dem Zuschauer einen recht angenehmen Anblick. Sie hüpfen im Käfig lustig umher, setzten sich oft das eine auf des anderen Rücken und zupften sich gegenseitig an dem Gefieder. Wenn eins dem anderen auf Kopf und Hals mit dem Schnabel sanft herum pickte, so musste dies, dem Anscheine nach, dem auf diese Weise geliebtesten sehr angenehm sein. Besonders das Männchen hatte eine grosse Vorliebe für das Kratzen am Kopfe. Wenn ich den Finger durch den Draht in den Käfig hinein steckte, war stets das Männchen der erste Vogel, welcher sich dem Gitter genähert hat, seinen Hals nach Art eines Wendehalses ausdehnte und den Kopf so weit als möglich emporstreckte, als wollte er sagen «kratze mich!» und sich dann mit einer stoischen Ruhe auf Kopf und Hals kratzen liess.

Während der warmen Jahreszeit habe ich regelmässig des Morgens den Käfig, welcher an der Mauer hieng, auf das offene Fenster gestellt. Daran hatten sich die Thiere so gewöhnt, dass, wenn ich dies einmal unterliess, alle im Chor so lange zwitscherten, bis sie ihr Ziel erreichten

a nyitott ablak üde levegőjébe kerültek, a nyugalom nyomban helyre állt. Minden reggel fürdővizet is adtam be nekik egy nyitott üveg esésében. Még az ajtót is alig esuktam be, már mind a három a vízben volt s nem tudott betelni a hideg fürdő gyönyöreivel. És a fürdőt ha nem is minden nap, azért télen is folytatták. Pár hónap multán mikor a tél zordsága már jócskán alábbhagyott, ezivakodókká váltak; különösen az egyik tojónak nem volt a hímötől maradása. A kalitkában annyira össze-vissza kergette fel és alá, s oly erős csőrágásokat osztott neki, hogy tolla egész csomókban repdesett szét, s egy ízben oly csunyán bánt el vele, hogy azt hittem, elpusztul a szegény. Felborzolt tollakkal gubbaszkodott a kalitka egyik sarkában, s egyáltalában nem evett. Ezért el kellett különítenem. A másik tojót, mely a hím részéről valamelyes jobb bánásmódban részesült, együtt hagytam vele, s bár köztük is voltak elég gyakran jelenetek, nem voltak azok oly komoly természetűek, mint az elébb leírottak.

Ilyenkor a hím egy igen sajátos hangot hallatva s tollát felborzolva üldözte szakadatlanul a tojót, mely ugyancsak felborzolódva ugrott a kalitkában össze-vissza. Ez egy-egy nap folyamán többször ismétlődő jelenet el-el tartott $\frac{1}{4}$ sőt egy $\frac{1}{2}$ perezig is, s egynéhány erős csőrágás után mindig a tojó vereségével végződött. Minden valószínűség szerint — s ezt később a tapasztalás is igazolta — e viaskodások a pázásnak voltak közeli előjelei, mely pár nap múlva márczius hóban tényleg be is következett, s ettől fogva naponkint többször ismétlődött. Sőt mintha a fészekrakás gondolata is foglalkoztatta volna őket, minden elhullatott tollat gondosan felszedegettek a kalitka aljáról, felszedték a ezérnaszálat is, mely a kalitkára véletlenül oda került, s hordozták csőrükben fel alá, folytonosan hallatva hívó szavukat.

Egyszer csak — azt hiszem a hideg fürdő okozta meghülés következtében — váratlanul megvedlett mindkét madár. Elveszték farktollaikat, felső testfedő, s különösen fejtollazatukat. Bánat lépett a vigság helyébe, a szerelmeskedéssel egészen felhagytak, s aggódnom kellett, hogy elvesztem őket. Szerencsére kiállották a vedlést s április 10-kén újból megkezdték a pá-

und aufs Fenster kamen; so wie sie durch das offene Fenster frische Luft verspürten, trat Ruhe ein. Jeden Morgen bekamen sie auch eine grössere Glasschale mit Wasser in den Käfig. Ich hatte oft kaum Zeit den Käfig zu verschliessen — husch waren schon alle dreie im Wasser und konnten sich an dem kühlen Bade nicht genug ergötzen. Das Baden setzten sie auch im Winter, wenn auch nicht täglich, fort. Nach Ablauf von mehreren Monaten, als der Winter so ziemlich zur Neige ging, wurden sie unverträglich, hauptsächlich hatte ein Weibchen von dem Männchen viel auszustehen. Es wurde von Letzterem im Käfig so verfolgt und mit Schnabelhieben derart traktirt, dass die Federn in Menge herum flogen, ja sogar einmal so misshandelt, dass ich dachte, das Weibchen müsse eingehen; es sass aufgeblasen in der Ecke des Käfigs und wollte keine Nahrung zu sich nehmen. Infolge dessen war ich gezwungen, dasselbe zu separiren. Das zweite Weibchen, welches sich einer etwas besseren Behandlung von Seite des Männchens erfreute, liess ich mit diesem beisammen, obzwar es auch hier öfters Auftritte gab, wengleich nicht von so ernster Natur.

Bei solchen Fällen stiess das Männchen sehr eigenthümliche Laute aus, sträubte das Gefieder unter fortwährender Verfolgung des Weibchens, auf, welches ebenfalls aufgeblasen im Käfig herum hüpfte. Diese Scene, welche sich im Laufe des Tages häufig wiederholte, währte eine viertel, oft aber auch halbe Minute lang und endete immer mit kräftigen Schnabelhieben zum Nachtheile des Weibchens. Allem Ansehen und einer späteren Erfahrung nach, waren es Zeichen einer nahe stehenden Paarung, welche auch in einigen Tagen, es war Anfang März, stattgefunden hat und täglich des öftern wiederholt wurde. Es schien auch, als wenn die Vögel Anstalten zum Nestbau treffen wollten, denn jede ausgefallene Feder, welche im Käfig lag, oder ein Faden, welcher zufällig an demselben hängen blieb, wurde aufgeklaut und im Schnabel unter fortwährendem Rufen, herumgetragen.

Plötzlich fielen beide Vögel, ich glaube infolge des zu häufigen Badens, durch welches sie sich eine Erkältung zugezogen haben, in die Mauser, verloren sämmtliche Schwanzfedern, so auch am Oberkörper und namentlich auf dem Kopfe das Gefieder. Die Vögel wurden sehr traurig, stellten ihre Liebesbezeugungen gänzlich ein und verursachten mir Sorgen. Glücklicherweise über-

rosodást. Ápril 18-án rakta a tojó első tojását a kalitka fenekére. A mint ezt észrevettem, azonnal fészket adtam be nekik, még pedig egy véletlenül épen kéznél levő barkós ezinke fészket, s e mellett el nem mulasztám a meglehetősen terjedelmes kalitkát gyékénynyel és náddal akként felékesíteni, hogy a természetes költőhelyekhez lehetőleg hasonló legyen. A kalitka aljára rakott tojást óvatosan a fészekbe tettem, s abban a kellemes reményben ringattam magam, hogy a tojó még több tojást is fog rakni, még pedig most már a fészekbe. S bár mindkét házaspár fél ki, bejárt az új lakásba, a legközelebbi napon április 19-én megint csak a földön találtam a második április 20-án a harmadik tojást. Ez utóbb rakott két tojást is betettem ugyan a fészekbe, de mikor meggyőződtem, hogy a tojó a költéshez legkisebb hajlandóságot sem mutat, sőt párjával egyetemben inkább a fészek szétrombolásával mulat, kivettem a tojásokat belőle s kíváncsisággal néztem mi ezélja lesz a fészek szétrombolásának? S midőn a fészek teljesen szét volt rombolva s elemeire szedve, a nélkül, hogy annak anyagából még csak egy legalább a fészekhez hasonló bárminemű alkotmányt összeszerkesztettek volna, a párosodást azért csak folytatták tovább. Ápril 25-én újból egy tojás feküdt a kalitka fenekén, 26-án a második, s 27-én a harmadik. S a tojó különböző időközökben április 18-ától július 21-ig összesen 23 db tojást tojt le, még pedig áprilisban hat, májusban hét és júliusban 10 darabot, valamennyit a kalitka fenekére. Néhány tojást sorsára hagytam; mikor azonban meggyőződtem, hogy a költés egyáltalán nem érhető el, s hogy a tojásokat maguk a madarak közösen pusztítják el, a további tojást elszedtem tőlük s preparálva legalább gyűjteményem számára mentém meg. Hogy a tojások, vagy azoknak legalább nagy része meg volt termékenyítve, abban nem kétkedem, s csak azt sajnálom, hogy meg nem kíséreltem belőlük néhányat egy költős kanárimmal kiköltetni, talán sikerült volna ezen úton fiókákhoz is jutni; sajnos azonban, hogy a jó gondolat mint mindig, úgy ez alkalommal is későn jött!

A fogságban rakott tojások a szabadon élők tojásaival, alak, nagyság és színezetre teljesen megegyeznek.

standen sie ihre Mauser und fiengen sich am 10. Apr. wieder zu paaren an. Den 18. Apr. legte das Weibchen auf dem Boden des Käfigs das erste Ei. Als ich dies bemerkt hatte, gab ich ihnen ein Nest, und zwar ein zufällig vorräthiges Bartmeisennest, in ihren Käfig, dabei unterliess ich nicht den so ziemlich grossen Käfig mit Binsen und Schilf zu schmücken, um demselben ein annäherndes Ansehen der freien Natur zu verleihen. Das auf dem Boden gelegte Ei legte ich behutsam in das Nest und gab mich der freudigen Hoffnung hin, dass das Weibchen noch mehrere Eier, u. zw. in das Nest legen werde. Obwohl beide Gatten in das Nest aus und ein flogen, fand ich den nächsten Tag am 19. April wieder auf dem Boden des Käfigs das zweite, den 20. April das dritte Ei. Ich gab auch die nachgelegten zwei Eier in das Nest, als ich mich aber überzeugt hatte, dass das Weibchen zum Bebrüten der Eier nicht die mindeste Lust zeigt, im Gegentheil im Vereine ihres Männchens an die Zerstörung des Nestes schreitet, hob ich die Eier aus demselben heraus und sah mit Spannung dem Zerstörungswerke zu. Als das Nest gänzlich zerstört wurde, ohne dass aus dem, durch die Vernichtung entstandenen Material ein neuer, einem Neste wenigstens theilweise ähnlicher Bau aufgeführt worden wäre, wurde die Paarung dennoch täglich fortgesetzt. Den 25. April lag wieder ein Ei im Käfig, den 26. das zweite und den 27. das dritte. So legte das Weibchen in verschiedenen Intervallen, vom 18. April bis 21. Juli 23 Stück Eier; u. zw. im April 6 Stück, Mai 7 und Juli 10 Stück, und alle auf dem Boden des Käfigs. Einige Eier überliess ich ihrem eigenen Schicksal, als ich aber zur Ueberzeugung kam, dass ein Bruterfolg auf keine Weise zu erzielen ist, und die Eier von beiden Vögeln selbst zerbrochen werden, rettete ich die später gelegten durch Ausblasen und bewahrte sie in meiner Sammlung auf.

Darüber, dass die Eier, oder deren grösster Theil befruchtet waren, hege ich gar keinen Zweifel, nur bedauere ich sehr, dass ich nicht versucht habe, einige davon einem brütenden Kanarienweibchen unterzulegen, vielleicht wäre es mir gelungen, auf diese Weise Junge zu erziehen, leider fiel mir der Gedanke erst ein, als es bereits zu spät war.

Die in der Gefangenschaft gelegten Eier sind in Form, Grösse und Färbung den Eiern im Freien brütender Vögel ganz gleich.

Igen érzékenynek látszik e madárfaj minden zaj iránt, minő a köcsizörgés, de különösen az óra ütése. A mint az óra ütni kezdett, mind a három belekapott s csicsergett mindaddig, míg a zöreij alább nem hagyott, vagy míg az óra el nem hallgatott, csakis a teljes csönd beálltával nyugodtak meg a kalitkában e kis nádi lakók.

Táplálékul nyáron friss hangyatojást adtam nekik, ősz kezdetétől fogva pedig pompásan beleszoktak a reszelt eleség evésébe, melyet bogárevő madaraimnak (*fülemüle*, *Erithacus luscini*, L.; *barátka*, *Sylvia atricapilla*, L.) szoktam adni. E mellett időről-időre egy-egy lisztkukacot sem vetettek meg, s kanári madarak módjára nagyon hamar szoktak hozzá a tejbe mártott zsemlye, torta, kétszersült, mákos kalács, piskóta, etc. alakjában nyújtott csemegéhez.

A csipdesési hajlam, melyről már fennebb emlékeztem meg, koruk haladásával mindinkább és inkább élénkült; sőt mondhatni egész a szenvedélyességig növekedett. Egy félóra sem mulhatott el a nélkül, hogy egymást ne csipdesték, czibálgatták volna, vagy legalább hogy szeretüknek egymás irányában csókolgatással ne adtak volna kifejezést. Leirhatlanul komikus és gyönyörködtető látványt nyújtott a sok különféle állás, melybe szerelmeskedéseik közben mindketten, de kiváltképen a hím madár helyezkedni szokott, miközben csipdestette magát. Nem egyszer megtörtént, hogy a hím annyira hátraveté fejét, hogy egyensúlyt veszve a kalitka aljára esett, pedig a tojó egyik lábát rendszeren a hím hátára szokta tenni, egyrészt mintha csak támogatni akarná, másrészt azért, hogy messzire kinyújtott nyakát annál könnyebben elérhesse.

Szenvedélyesen szeretem a madarakat, s 20 év leforgása alatt sok mindenféle éneklő és díszmadár volt birtokomban, de nyíltan be kell vallanom, hogy annyi örömöm még egy fajban sem volt, mint e kis, ékes czinkékben. Sajnos, hogy nem sokáig örülhettem nekik, a hím mult év szeptember 24-én, a betegség minden legkisebb előjele nélkül váratlanul elhalt. Hogy a tojó mi mindent vitt véghez, mikor tudatára ébredt hímje elvesztésének, szavakkal leírni képtelen vagyok. Első napon egyáltalán nem evett,

Sehr empfindlich scheinen diese Vögel gegen jedes Geräusch, Wagengerassel und hauptsächlich gegen den Schlag der Zimmeruhr zu sein. Wenn die Uhr schlug, fiengen Alle gleich zu zwitschern an und erst wenn das Geräusch, oder der Schlag der Uhr aufhörte, beruhigten sich auch meine Rohrbewohner in ihrem Käfig.

Die Nahrung, mit welcher ich meine Bartmeisen fütterte, bestand im Sommer in frischen Ameisenpuppen, bei Antritt des Herbstes gewöhnten sie sich prächtig an geriebenes Futter, welches ich meinen insektenfressenden Vögeln (Nachtigallen, Schwarzplatteln etc.) gab. Dabei verschmähten sie ab und zu eine Mehlwurmkäfer-Larve gar nicht und gewöhnten sich auch, nach Art der Kanarienvögel, an eine in Milch getränkte Semmel und andere Leckerbissen als: Torte, Zwieback, Mohnkuchen, Bisquitt und sonstiges süßes Zeug.

Das schon früher erwähnte Herumpicken auf dem Kopfe und Halse nahm, je älter die Vögel wurden, stets zu, es wurde sogar leidenschaftlich getrieben. Es vergieng keine halbe Stunde, ohne dass eins das andere nicht gepickt, gezupft oder sonst seine Liebkosungen bezeugt hätte. Unbeschreiblich komisch und dabei recht köstlich ist der Anblick der verschiedenen Stellungen, welche die Vögel — und hauptsächlich das Männchen — bei dem Herumpicken auf Kopf und Hals einnehmen. Gar oft geschah es, dass das Männchen den Kopf so weit nach rückwärts beugte, dass es das Gleichgewicht verlor und vom Sprungholze auf den Boden des Käfigs fiel, trotzdem sich das Weibchen mit einem Fuss auf den Rücken des Männchens stützte, als ob es dieses vor dem Hinunterfallen schützen, oder dessen weit vorgestreckten Hals besser erreichen wollte.

Ich bin ein leidenschaftlicher Liebhaber der Stubenvögel und habe durch eine Reihe von 20 Jahren die verschiedensten Sing- und Luxusvögel gepflegt, muss aber offen gestehen, dass ich noch keine Art so liebgewonnen habe, als die erwähnten Meisen. Leider wurde mir meine Freude nicht lange gewährt, den 24. September v. Jahr starb plötzlich das Männchen ohne einer früheren Andeutung eines Unwohlseins. Das Benehmen des Weibchens, als es den Verlust des Gatten wahrnahm, ist unbeschreiblich. Es nahm den ersten Tag gar keine Nahrung zu sich, auch den zweiten und dritten nur sehr wenig und hörte durch 14 volle Tage nicht auf — nicht

a második s harmadik napon is csak alig valamit, s teljes 14 napon át sem éjjel, sem nappal egy percze sem szünet meg hallatni panaszos, síró szavát. (Aludni együtt szoktak volt: egymáshoz simulva mint két *inseparable*.) A folytonos, szakadatlan fájdalmas sírás s panasz, rám s családomra annyira hatott, hogy valójában keserű napokat éltünk át, a szegény elhagyott kis madár iránt érzett mély részvéttel szívünkben. Néhány hét multán azonban a kedves kis állat is beleszokott magányába, ma már ismét üde s oly vidám mint valaha volt. Igazán kedves lesz nekünk élete fogytáig.

nur bei Tag, sondern auch bei Nacht (denn sie waren gewöhnt nach Art der Wellensittiche, oder Inseperables knapp eins an das andere geschmiegt zu schlafen) zu klagen. Das fortwährende, mitleidvolle Zwitschern und ununterbrochene Rufen hat auf mich und auf meine ganze Familie so eingewirkt, dass wir wirklich wegen des armen, verwaisten Thierchens traurige Tage verlebten. Nach Ablauf von einigen Wochen hat sich das liebe Thier an die Einsamkeit gewöhnt, ist frisch und gesund und bleibt unser aller Liebling bis zu seinem Ende.

KISEBB KÖZLÉSEK. — KLEINERE MITTHEILUNGEN.

Túzok — Otis tarda. Nem utolsó kérdés az: hogyan tartja a nagy tűzok röpülés közben a lábát? A kérdés eldöntése bizonyos befolyással lehet a tűzoknak a rendszerben való elhelyezésére. A kérdés lényege az, vajjon a tűzok röpülés közben *testhez húzza, vagy hátra nyújtja-e a lábát, mint pld. a gémekek szokták?* Alföldünk legjobb tűzok vadászai két táborra szakadtak e kérdésben; az egyik fél azt állította, hogy testhez húzza, a másik azt, hogy hátrafelé nyújtja. Éppen ezért igen sok helyen kértem, figyeljék meg a dolgot alaposan. KENÉZ ZOLTÁN türkevei nagybirtokos most e kérdésre vonatkozólag a következőt írja a M. O. K.-nak: «Tegnap — 1893 április 3-ikán — a Csodaballán véletlenül három tűzokra bukkantam, ötven lépésnyi távolságról volt alkalmam az első két felszállónál pontosan és biztosan megfigyelni, hogy a tűzok felszálláskor a nekiiramodás után lábával még néhány másodpercig a levegőben kalimpál *aztán szép lassan hátranyújtja lábait a fark mellé.*»

E megfigyelés a tűzokot közelébb hozná a gázlókhoz.

A füstí fecske — *Hirundo rustica* — vonulási sebességét, igaz, hogy csak megközelítőleg, így állapítottam meg: Csákyón, Zemplén megyében, van egy gróf HADIK-BARKÓCZY-féle tiszti lakás, mely előtt a gyepes tért magas topolyafák szegik be körformában. A mult év — 1893 — szeptemberében, a mikor a csákyói fecskék már eltiúntek volt, estefelé újból mutatkoztak fecskék, melyek suhogva távoztak délnyugoti irány-

Trappe — Otis tarda. Eine interessante Frage ist es: *wie hält der Trappe während des Fluges die Füsse? an den Leib gezogen, oder wie die Reiherarten nach hinten ausgestreckt?* Die Lösung kann einen gewissen Einfluss auf die Stellung des Trappen im System üben. Die besten Trappenjäger unserer Tiefebene theilten sich in zwei Lager; der eine Theil behauptete, der Trappe ziehe die Füsse an den Leib, der andere Theil behauptete, der Vogel strecke dieselben nach hinten. Dies war die Ursache, dass ich vielfach die Bitte stellte, man möge die Sache gründlich beobachten. ZOLTAN VON KENÉZ, Gutsbesitzer bei Turkeve, schreibt nun an die U. O. C. wie folgt: «Gestern — 3. April — 1893. stiess ich zufällig bei Csodaballa auf 3 Trappen: aus einer Entfernung von 50 Schritten hatte ich die Gelegenheit an zwei Trappen pünktlich und ganz sicher zu beobachten, dass der Trappe beim Aufstieg nach dem Anlauf einige Secunden lang die Füsse in der Luft baumeln lässt, *dann aber langsam nach hinten dem Schwanze entsprechend ausstreckt.*»

Diese Beobachtung würde die Trappen den Stelzvögeln näher bringen.

Der Zugflug der Rauchschnalbe — *Hirundo rustica* — wurde von mir, freilich nur annähernd, wie folgt bestimmt. In Csákyó, Zempléner Comitát, steht eine Beamtenwohnung der gräfl. HADIK-BARKÓCZY'schen Herrschaft, vor welcher eine grosse, ovale Rasenfläche mit hohen Pappeln eingefasst ist. Im vergangenen September — 1893 — als die Schnalben von Csákyó schon verschwunden waren, erschienen am Vorabende